

Vildmarkskultur för högstadieelever: Fiske och vattenmiljö

Tid: En lektion (75–90 min)

Tema: Vildmarkskulturhistoria, fiske, allemansrätt, djurkunskap, vattenskydd, människan och naturen

Tidspunkt: Vår, sommar och höst

Plats: Utomhus.

Målsättning: Att få en inblick i vår vildmarkskulturhistoria med fiske som tema. Sporra till egna fiskeutflykter och upplevelser i naturen. Repetera allemansrätten. Lära sig om skyddet av vattenmiljön och människans miljöpåverkan. Förstå att människan är en del av naturen och beroende av naturen. Träna upp sociala förmågor.

Material: Bild av hällristning. Frågor till stationerna. Material att hänga upp frågorna med. Papper och pennor. Papper med påståenden om allemansrätten och fiske. Fiskkort från vildmarkspasset. Några spön och gummivikter. Ringar/ballonger/plåtburkar/A4 papper. Anteckningsmaterial. Pris till vinnaren/vinnarna? Fiskedrag eller bilder på fiskedrag.

Råd för programmet:

- Programmet ställer inte särskilda krav på omgivningen, men ett större öppet område behövs för kastspötävlingen.
- Fågellockande visselpipa (andfågel) är ett bra sätt att samla eleverna vid de olika programpunkterna eller då vildmarksfaddern behöver få elevernas uppmärksamhet. Berätta om fågeln. Roligt också om vildmarksfaddern själv kan härma en fågel. En liten bjällra eller en liten koskälla kan också användas.
- Programmet innehåller några korta texter inför och efter uppgifterna. Texterna fungerar som stöd för vildmarksfaddern inför uppgiften och programmets helhet. Vildmarksfaddern väljer hur texterna används.

1. Introduktion med frågor om vildmarkskulturhistoria- och fiske

Tid: 30 min

Material: Bild av hällristning. Frågor till stationerna (finns att printa ut i slutet av programmet).
Material att hänga upp frågorna med. Papper och pennor.

Presentation av vildmarksfaddern och av lektionens tema. Presentation av eleverna.

Kulturhistoria

Efter förra istiden för 10 000 år sedan flyttade de första stenåldersmänniskorna till Norden.

Livet här uppe i norr var ett hårt liv. Människorna måste hela tiden röra på sig för att få mat för dagen. De var jägare, fiskare och samlare. Stenåldersmänniskorna hade stora områden att fånga in mat på och allt omkring dem var vildmark. De var nomader och flyttade runt efter årstiderna. Under sommaren bodde människorna i större grad längs kusterna och fångade fisk och säl, medan många under vintern flyttade in i landet och jagade älg, hjort, ren och bäver. Då det började växa stora skogar här fanns det också bär, svamp och vilda växter man samlade in. Både män och kvinnor jagade och fiskade och man har funnit hällristningar av jakt och fiske. Hällristningarna kunde påverka jakt- och fiskelyckan och var förknippade med magi.

I skärgården var sälen, vid sidan av fisken, ett livsviktigt byte under flera årtusenden. Allt av sälen togs tillvara – köttet, skinn och fett. Jakten på sjöfåglar var också väldigt viktigt och man samlade in fågelägg.

Våra forntida förfäder hade en stor kännedom om vildmarken och hur man skulle leva helt enligt naturens villkor och enligt det som naturen kunde ge under olika årstider.

Fundera tillsammans med eleverna vad som hände då människan började odla marken och ha boskap.

- Hur gick det med jakten och fisket? Hur länge var de viktiga?
- Varför jagar och fritids fiskar man idag?
- Finns det jägare och fiskare i er familj? Vad med era närmaste förfäder?
- Tidigare var allt vildmark. Vad är vildmark idag?

Gammalt ordspråk: "Ge en man en fisk och han har mat för en dag. Lär honom fiska och han har mat för hela livet"

2. Stationer med frågor om vildmarkskulturhistoria- och fiske

Råd till stationerna:

- Lägg ut de 5 frågorna i omgivningen så att de är synliga, men ändå med ett visst avstånd från varandra så att varje station inte stör en annan station. Varje station skall dock vara synlig från de andra stationerna
- Dela in eleverna i fem grupper. Eleverna går i sina grupper från en station till en annan som är ledig. Vildmarksfaddern visslar i sin pipa då eleverna skall byta station. Vildmarksfaddern står vid någon av stationerna och följer med alla stationer på avstånd för att veta när hen skall vissla i pipan.
- Under programmet finns oftast flera vuxna än vildmarksfaddern. De andra vuxnas uppgift är att se till att grupperna är samlade och alla är delaktiga i uppgiften. De andra vuxna kan också stå vid någon av stationerna och diskutera frågorna med eleverna.

Introducera uppgiften och berätta att i uppgiften får eleverna fundera på fiske och vildmarkskultur genom att svara på frågor vid olika stationer. Dela in eleverna i fem grupper. Berätta hur uppgiften med stationerna går till. Var tydlig med att man först kan byta station när det visslar i pipan och endast en grupp vid varje station. Svaren skrivs ned på papper. Om man har svarat färdigt på en fråga vid en station kan man tillsammans fortsätta fundera runt frågan tills pipan visslar.

Avslutning: Alla samlas och går sedan runt till stationerna för att tillsammans med vildmarksfaddern fundera på svaren. Få fram det viktigaste, men håll avslutningen kort.

Stationerna:

1.Fråga: Under stenåldern metade man med krok och la ut nät. Krokarna kunde göras i tre olika material, vilka? Näten gjordes av två olika material, vilka?

Vid fritidsfiske idag används olika drag. Vet ni namnen på några olika drag och hur de ser ut?

Svar: Krokarna gjordes av trä, horn eller ben. Näten gjordes av senor eller växtfiber. Svenska ordet nät kommer från engelska ordet för nässla, nettle (net).

Skeddrag, spinnare, wobbler och jigg är namn på olika drag idag. Senare under lektionen kan eleverna bekanta sig med de olika dragen.

2. Fråga: Fiske med not är en av de äldsta fiskemetoderna. Vilken fisk fiskade man mycket med not? Man kunde fiska med not från stranden eller från en båt. Det var ett mycket viktigt fiske i skärgården.

Svar: Man fiskade mycket strömming med not. Strömmingen kommer in till kusten för att leka på våren och hösten. Strömmingen är en stimfisk.

Man kan också strömmingsfiska med metspö. Då är metspöet en metrev med sänke och flera krokarna efter varandra. I yrkesfisket idag används modern teknik, trålning efter stora båtar, där noten är väldigt stor och tung.

3. Fråga: Av de djuren våra förfäder jagade och fiskade tog man tillvara det mesta. Också det man inte åt upp. Vad kunde man använda sälens fett eller späck till, förutom som föda? Försök komma på tre saker.

Vad använde man fiskskinn till?

Tar man tillvara annat än köttet av det man fiskar och jagar idag?

Svar: Sälens späck kokades till tran och användes till lampolja och till impregnering. Man smörjade också sälspäck på sår för att läka såret. Det är en urgammal folkmedicin.

Fiskens skinn kunde man använda till kläder.

4. Fråga: Våra förfäder hade stor respekt för naturen och man hade många olika tros-föreställningar och myter om naturen och havet. I den finska mytologin finns en havsgud eller härskare och han kunde erbjuda goda fiskefångster. Vad heter havsguden i den finska mytologin?

Tips: det finns ett finskt sillmärke i butiken som är uppkallad efter havsguden.

Havsguden har på sillburken ett spjut i handen med tre uddar. En urgammal fiskemetod är att i grunt vatten fånga fisk med ett sådant spjut. Vet ni vad spjutet har för namn?

Svar: Ahti är havets gud. Det står skrivet om Ahti i Kalevala. Svärdet kallas ljuster eller tre uddad harpun. I en överlevnadssituation idag kan man ännu använda denna fiskemetod.

5. Fråga: För våra förfäder som levde vid vatten var sjöfågeljakten viktig. De samlade också in ägg. Idag får människan inte samla in ägg. Däremot finns det en däggdjursart som gör stor skada för våra sjöfågelbestånd genom att äta mycket fågelägg längs med stränderna. Den har inte funnits i längre än 100 år i Finland. Vilken? Hur går man tillväga så att stammen av denna däggdjursart inte blir för stor?

Svar: Minken har införts till Finland för pälsens skull. De vilda minkarna har ursprungligen rymt från pälsfarmerna. Man reglerar stammen genom jakt och det är en del av viltvården. Oftast används fällor av olika slag för att fånga in minken.

3. Allemansrätten vid vattenmiljö samt etiskt och hållbart fiske

Tid: 15 min

Material: Papper med påståenden om allemansrätten och fiske (finns att printa ut i slutet av programmet).

För våra förfäder var allt omkring dem vildmark och överallt var det fritt att gå. På de flesta håll i världen idag kan man inte vistas och röra sig fritt i naturen på andras marker. I Norden har vi den rättigheten kvar, allemansrätten. Allemansrätten är en rättighet men den innebär också skyldigheter. Huvudregeln i allemansrätten är "inte störa – inte förstöra". Vi skall i nästa aktivitet få reda på vilka rättigheterna och skyldigheterna är med fiske och vattenmiljö som tema.

Idag blir etiskt och hållbart fiske allt viktigare då människans tryck på vattenmiljön ökar och då människan allt mera har fjärrat sig från naturen. För fritidsfiske finns användningsregler för ett ansvarsfullt, etiskt och hållbart fiske. Vi bekantar oss också i uppgiften med några av reglerna.

Uppgift: sanna och falska påståenden om allemansrätt och fiske

Välj ett område där eleverna skall stå. Välj två områden (t.ex. sträck på marken eller vid ett träd) tillräckligt långt borta från startsträcket. Det ena området är platsen för sanna påståenden och det andra området är platsen för falska påståenden. Vildmarksfaddern läser påståenden om allemansrätten och fiske. Eleverna står vid startområdet och väljer om påståendet är sant (S) eller falskt (F) genom att gå till rätt område. Då ni konstaterat om påståendet är sant eller falskt går eleverna tillbaka till startområdet. Eleverna räknar hur många gånger de gick till rätt område. Efteråt diskussion om allemansrätt och fiske. Vildmarksfaddern väljer ut en del av påståendena. Bättre att ha färre påståenden och diskussion om dem än att skynda sig igenom så många påståenden som möjligt. Man kan också hitta på andra påståenden enligt tycke och behov. Det är bra om påståendena alltid är i jakande form, annars kan det bli förvirrande för eleverna.

Påståenden:

- Vem som helst får meta och pilka i våra vattendrag under alla årstider (S)
- Man får gå över privata gårdsplaner vid en strand (F)
- Man måste ha fiskekort för att fiska med kastspö om man är under 18 år (F)
- På isen får man röra sig fritt utan vattenägarens lov bara man inte stör fåglar och fiske (S)
- Man får ta i land på öar och holmar närsomhelst under året (F)
- Man skall respektera fåglarnas häckningstider då man besöker fågelsjöar och – skär (S)
- Om man blir hungrig när man fiskar får man tända en eld på strandklipporna för att laga mat (F)
- Du får bryta av kvistar från träd för att laga upp en liten eld (F)
- Du får plocka torrt ris från marken för att laga upp en liten eld (S)
- Den som fiskar med nät måste alltid skaffa sig tillstånd till detta av vattenägaren (S)
- Jakt på sjöfågel idag hör till allemansrätten (F)
- Fridlysta fåglar får man jaga vid speciella jakttider (F)
- Hundar måste vara kopplade då de är utanför egna gårdsplanen (S)
- På områden där markägaren eller jakträttsinnehavaren gett tillstånd får hundar gå lösa (S)
- Nedskräpning innebär också att hälla ut vätskor (S)
- Du kan bra lägga din båt vid någon annans brygga bara du ror (F)
- Fiskevårdsavgiften går till staten (S)
- Du kan bra fiska hur stora fiskar som helst (F)
- Det är bara yrkesfiskare som får sälja fisk (S)
- Du tar bara den mängd fisk du kan äta som färsk (S)
- Det är helt ok att fiska vilka arter som helst (F)

4. Presentation och diskussion om fiskarter och levnadsmiljöer

Tid: 20 min

Material: Fiskkort från vildmarkspasset.

Våra förfäder hade stor kunskap om olika fiskarter och deras beteenden. De kände till fiskarnas levnadsvanor under året och dygnet. De kände till var abborren leker eller var gäddan ligger och lurar i vassen.

För att lyckas med fisket är det viktigt att man, förutom praktiska färdigheter, lär sig grunderna om fiskarnas beteende och levnadsvanor. När och var är det bäst att fiska?

Under våren när fisken leker väljer den vass- och gräsbevuxna stränder, medan den under sommaren gärna håller till i vikarna. Under höst och vinter befinner sig fisken oftast på djupt vatten och nära botten.

Förhandsuppgiften med fiskkortet från vildmarkspasset har skickats till skolan/läraren innan vildmarksfadderns besök. Vildmarksfaddern skall komma ihåg att påminna läraren att göra förhandsuppgiften då hen har kontakt med läraren.

Uppgift: Varje par skall nu presentera för alla åskådarna sina fiskar och beskriva deras levnadsvanor och livsmiljöer. Använd korten från vildmarkspasset också under uppgiften för att visa den fiskart eleverna presenterar.

Utseendet kan berätta var fisken trivs.

5. Vattenekologi, näringskedjor, livsmiljöer, förstöring av Östersjöns vattenmiljö samt fiske

Tid: ca 20 min

Material: Långt rep (lite tyngre modell) eller stort tyg/lakan. (I många skolor finns det ett stort tyg/lakan. Fråga skolan, men tyget behöver vara tillräckligt stort). Det är bättre att få tag i ett tyg. Repet blir inte på samma sätt tungt att hålla i fastän de är få som håller i slutet. Det kan också vara en stor presenning. Berättelsen om Östersjön på papper (finns att printa ut i slutet av programmet).

För våra förfäder var alla vattenområden omkring dem rena och livsmiljöerna för det marina livet var goda. Det fanns obegränsade mängder av fisk. Idag mår inte vårt hav bra och övergödningen är ett växande problem. Fastän de flesta sjöar i Finland idag har bra vattenkvalitet, finns det sjöar där vattenkvaliteten inte är bra. För alla som fiskar är det mycket viktigt att vattenmiljön har god kvalitet. Speciellt rovfiskar, som är viktiga för fritidsfisket, påverkas negativt av försämrade vattenmiljöer.

För att åskådliggöra för eleverna hur det kan gå om havsmiljön mår dåligt och hur alla organismer är beroende av varandra, gör de en uppgift i ring med ett stort tyg/långt rep. Tyget/repet är ett hav och eleverna är havets invånare och några är människor (fiskare).

Alla elever och övriga vuxna, förutom vildmarksfaddern, ställer sig i en cirkel och håller i tyget/repet. Alla skall hålla i tyget/repet med jämnt avstånd mellan varandra. Börja med att låta tyget/repet bli ett böljande hav. Vildmarksfaddern ger alla i ringen en siffra 1–6. Ettorna är stenar, tvåorna är blåstång, treorna är tångmärlor, fyroorna är abborrar, femmorna är gäddor och sexorna är fiskare. Vildmarksfaddern står på sidan om ringen och läser upp berättelsen. Vildmarksfaddern ger ett tecken med handen eller säger till då de elever med nästa siffra skall släppa tyget/repet enligt berättelsens gång.

Berättelsen om Östersjön:

Havet Östersjön böljade fram och tillbaka och kände sig riktigt friskt. Havet var så klart att man kunde se ända ner till botten om man tittade ner en bit utanför de bergiga stränderna. På de hårda bottarna vajade blåstången av och an. Men det blev nya tider uppe på land. Människorna blev allt fler och från deras åkrar och bilar och toaletter rann och regnade det ner både det ena och det andra rakt ut i havet. Vårt hav började känna sig illa till mods. Men livet frodades trots allt. På stenar och berg på havets botten blev det bara grönare. Algen grönslick på varje sten. Inte en ren sten så långt ögat kunde nå. (Stenarna släpper taget).

Havet blev allt grumligare i sin blick. Havets vackra skogar skymdes som i en dimma. Solljuset nådde inte blåstångens rödbruna blad och äggen hittade inte fram till en enda ren sten. Halkig var grönslicket och äggen försvann i mörkret. Inga nya blåstångsplantor växte mera och de gamla med sitt grönslicksskägge bleknade, krokade och förföll. (Blåstången släpper taget).

Blåstångsskogens urinvånare, tångmärlorna, flydde till den moderna grönslicksskogen. Allt verkade till en början bra, men när vintern kom... Grönslick är ingen aretruntbostad, snarare en sommarstuga. Det gröna försvann med solen och hela slicksskogen var till slut borta. Tångmärlorna blev hemlösa och drev mest omkring. (Tångmärlorna släpper taget).

När abborrarna skulle på middag var både restaurangen och maten som bortblåsta. De hungriga abborrarna blev allt blekare om nosen och blodsockret var ända nere vid stjärten när gäddan dök upp. De hade inte en chans. (Abborrarna släpper taget).

Gäddan blev lycklig ett tag, men när det var dags för nästa skrovsmål hade huvudrätten försvunnit. Det ända som bjöds var grönslick, småspigg och vassbuk. Inget för en gädda alltså. (Gäddorna släpper taget).

Där står de ivriga fiskarna kvar och det finns ingen fisk att fiska, åtminstone ingen rovfisk! Det är svårt att överhuvudtaget hålla i tyget och havet mår väldigt dåligt. Havet grät av sorg över allt elände och fick till slut söka hjälp hos en marinpsykolog. Med rådet; vänd dig till alla barn och ungdomar som har möjlighet att påverka och som bestämmer hur vår framtid ser ut. Då tändes åter hoppet hos vårt hav och havet tänkte att ingenting är omöjligt.

Ni ungdomar får aldrig släppa taget om havet och våra sjöar!

Diskussion efteråt vad som gick snett med havet.

Förslag på frågor:

- Varför ökar de ettåriga algerna?
- Vilka olika utsläpp finns det som kan påverka vattenmiljön?
- Diskutera kort näringskedja och näringsväv.
- Vilka fiskar gynnas av övergödningen? Är de attraktivt byte för fiskaren?
- Vad kan vi människor göra?
- Hur kommer fritidsfisket att se ut i framtiden?

Källa: Livet i och vid ett vattendrag. Att lära in ute året runt. Mats Wejdmark och Robert Lättman-Marsch. 2011. (Bearbetad av Mikaela Granqvist).

6. Tävling: Precisionskastning med spö

Tid: 30–45 min. Beror på hur stor gruppen är.

Material: Några spön (hur många beroende på gruppstorlek och tidtabell) och gummivikter. Ringar/ballonger/plåtburkar/A4 papper. Anteckningsmaterial. Pris till vinnaren/vinnarna? Fiskedrag eller bilder på fiskedrag.

Plats: Utomhus

Att fiska med metspö är det överlägset populäraste fiskesättet i vårt land. Genom att utrustningen har förbättrats och tekniken utvecklats har mete blivit en mångsidig och också effektiv fiskemetod. Spinnspöfiske är det nästpopuläraste fiskemetoden efter mete. Spinnspöfiske är roligt och spännande, men är inte alltid så lätt. Vid spinnspöfiske slungar eller kastar man ett drag, som påminner om en fisk, långt ut i vattnet och rullar sedan in linan tillbaka. Om man är nybörjare kan det vara svårt att få draget att landa på det ställe i vattnet som man hade tänkt sig. Det krävs ofta träning. Nu skall vi öva det här på land med en liten tävling!

Vildmarksfaddern har innan lektionens början förberett ett tillräckligt stort, öppet område för spökastningstävlingen. Markera streck där eleverna skall stå då de kastar. Lagg några ringar på lämpligt avstånd från kast sträcket. Man kan också, istället för ringar, blåsa upp några ballonger och binda dem vid måltavlans plats. Eller plåtburkar som hörs när det träffar. Får man inte tag på någon annan måltavla kan man använda A4 papper och lägga stenar i hörnen.

Det kan finnas två olika avstånd till måltavlorna enligt elevernas tidigare erfarenhet av spökastning. Gummivikterna är färdigt fästa på spölinornas ändor. Se till att det finns tillräckligt avstånd mellan de olika banorna så att linorna inte trasslar in sig i varandra. Markera också var de elever som väntar på sin tur att kasta skall stå, så att de inte står för nära strecket där den som kastar står. Tänk på säkerheten.

Eleverna kan delas in i grupper enligt om de är vana att kasta med spö eller aldrig/få gånger kastat tidigare. Låt eleverna först träna en stund att kasta spöet. De skall försöka pricka ringarna/ballongerna/plåtburkarna/pappret med gummivikterna. Till vissa elever behöver

vildmarksfaddern och eventuellt övriga vuxna visa hur man kastar spöet. Efter träningen kan eleverna se hur exakt och långt de kastar. Det skulle vara bra att åtminstone ha 4 spön, 2 för nybörjare och 2 för erfarna elever. Eleverna delas då in i 4 grupper.

Ha sedan en tävling. Bestäm i gruppen eller vildmarksfaddern har bestämt på förhand hur många gånger man får en chans att träffa och hur vinnaren räknas ut. Det är bra om det vid varje bana kan finnas en vuxen som skriver upp resultaten. Har ni 4 banor och 4 spön är det bra om det finns 4 vuxna tillhanda. I slutet kan den/de som träffat målet/kastat närmast målet (ev. flest gånger träffat målet) få pris i varje kategori. Priset kan vara materiellt och erhållas från Vildmarksfadder-projektet eller om viltvårdsföreningen/fiskeföreningen har något eget de kan ge som pris. Priset kan också vara immateriellt och gruppen kan hitta på ett sätt att hylla vinnaren/vinnarna. Man kan hitta på en hyllningsramsa eller ropa ”hurraa!” ett antal gånger.

Källa: Svenska jägareförbundet

Samling efteråt. Förslag till frågor:

- Hur kändes det att kasta med spö? Var det svårt att träffa målet?
- Är det någon av eleverna som fritidsfiskar? Är det någon som kan berätta om sina fiskeupplevelser?
- Vilka andra fiskemetoder är populära i Finland idag? Vad finns annat än mete, pilke och spinnfiske?
- Vilka olika sorters drag används i spinnspöfiske idag? (Repetition från frågestationerna).
- Vildmarksfaddern berättar om någon fiskeupplevelse.

Visa riktiga drag, om vildmarksfaddern har möjlighet att ta med drag. (T.ex. skeddrag, spinnare, wobblers och jigg). Eller visa bilder på dem.

Lektionens avslutning

Tid: 5 min

Fritidsfiske är ett av de populäraste fritidsintressena bland finländarna idag. Fiske är en del av vår vildmarkskultur och vår historia. För många fritidsfiskare är det själva fiskandet och upplevelsen i naturen och vildmarken som är viktigt, medan fångstens storlek har mindre betydelse. Som fiskare har man ett stort ansvar för sitt beteende och sina val. För att vi skall ha möjligheter att fiska i framtiden, behöver fiskaren kunna göra de rätta valen vid fiskevattnen och för fiskstammarna. Fiskarens beteende skall följa naturens villkor.

Vi har också alla möjligheten att påverka hur våra vattenmiljöer mår och om fisken i framtiden trivs i våra vatten.

Några funderingar till sist samt repetition:

- På vilka sätt kan man vara en ansvarsfull fritidsfiskare?
- Vad är ett hållbart och etiskt fiske?

Fiske och vildmarksliv är spännande och roligt. Kanske någon av er intresserar sig för fiske i framtiden. Önska eleverna goda stunder vid hav och sjö samt fiskelycka. Får man önska det...?

Bild av hällristning med jägare, älgar och en båt

Bild: Wikimedia

Fråga:

Under stenåldern metade man med krok och la ut nät.

Krokarna kunde göras i tre olika material, vilka?

Näten gjordes av två olika material, vilka?

Vid fritidsfiske idag används olika drag. Vet ni namnen på några olika drag och hur de ser ut?

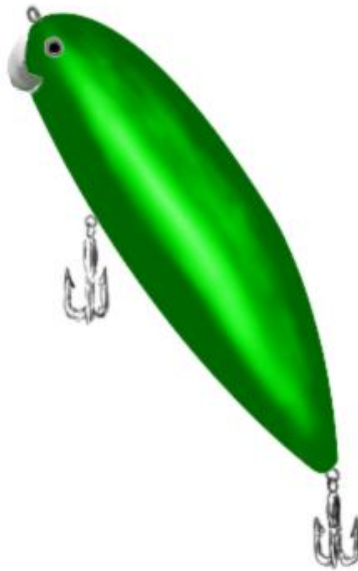

Bild: Wikimedia

Fråga:

**Fiske med not är en av de äldsta fiskemetoderna.
Vilken fisk fiskade man mycket med not?**

Bild: Johanna Vuollet

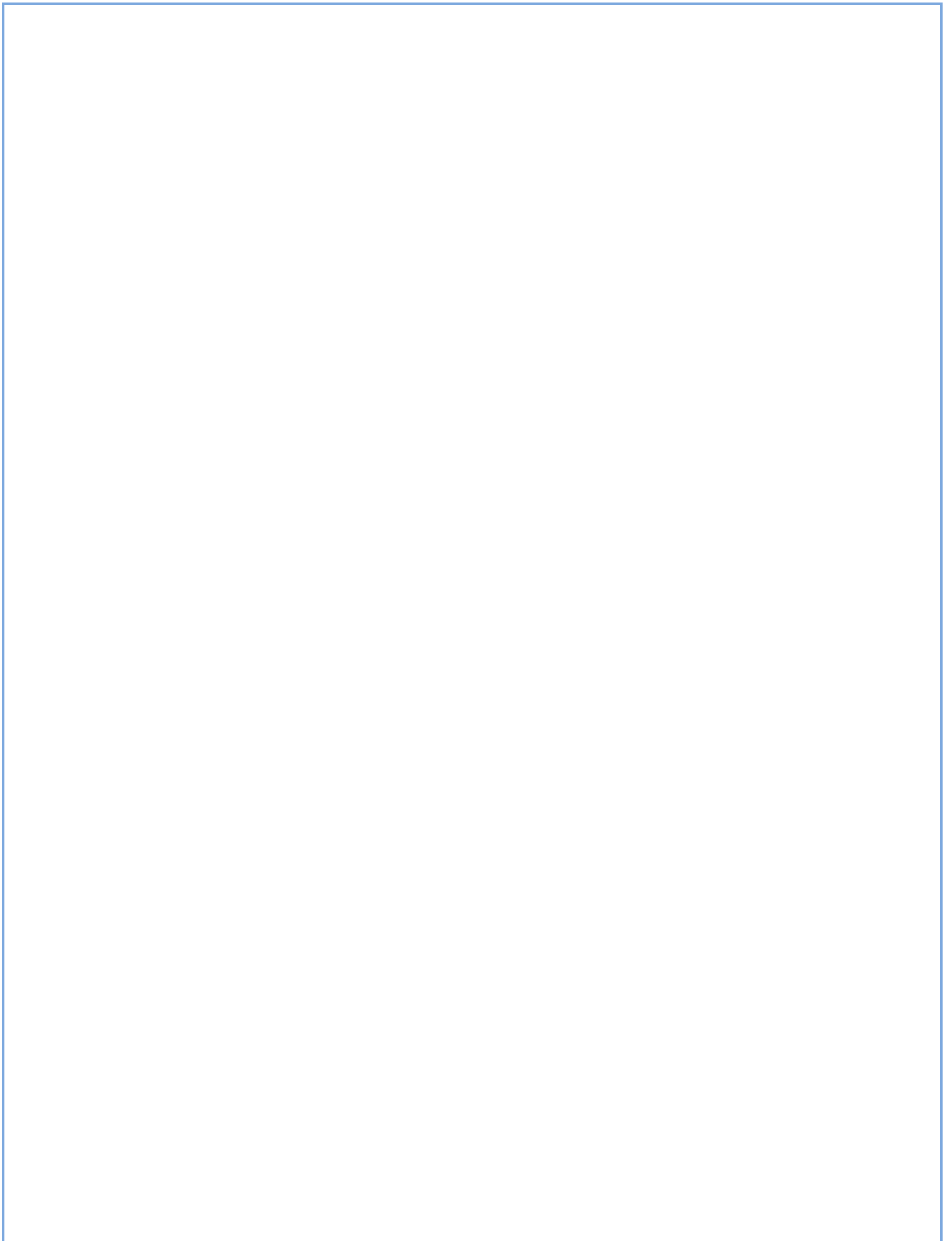
Fråga:

Av de djuren våra förfäder jagade och fiskade tog man tillvara det mesta. Också det man inte åt upp.

Vad kunde man använda sälens fett eller späck till, förutom som föda? Försök komma på tre saker.

Vad använde man fiskskinn till?

Tar man tillvara annat än köttet av det man fiskar och jagar idag?

Fråga:

Våra förfäder hade stor respekt för naturen och man hade många olika trosföreställningar och myter om naturen och havet.

I den finska mytologin finns en havsgud eller härskare och han kunde erbjuda goda fiskefångster. Vad heter havsguden i den finska mytologin?

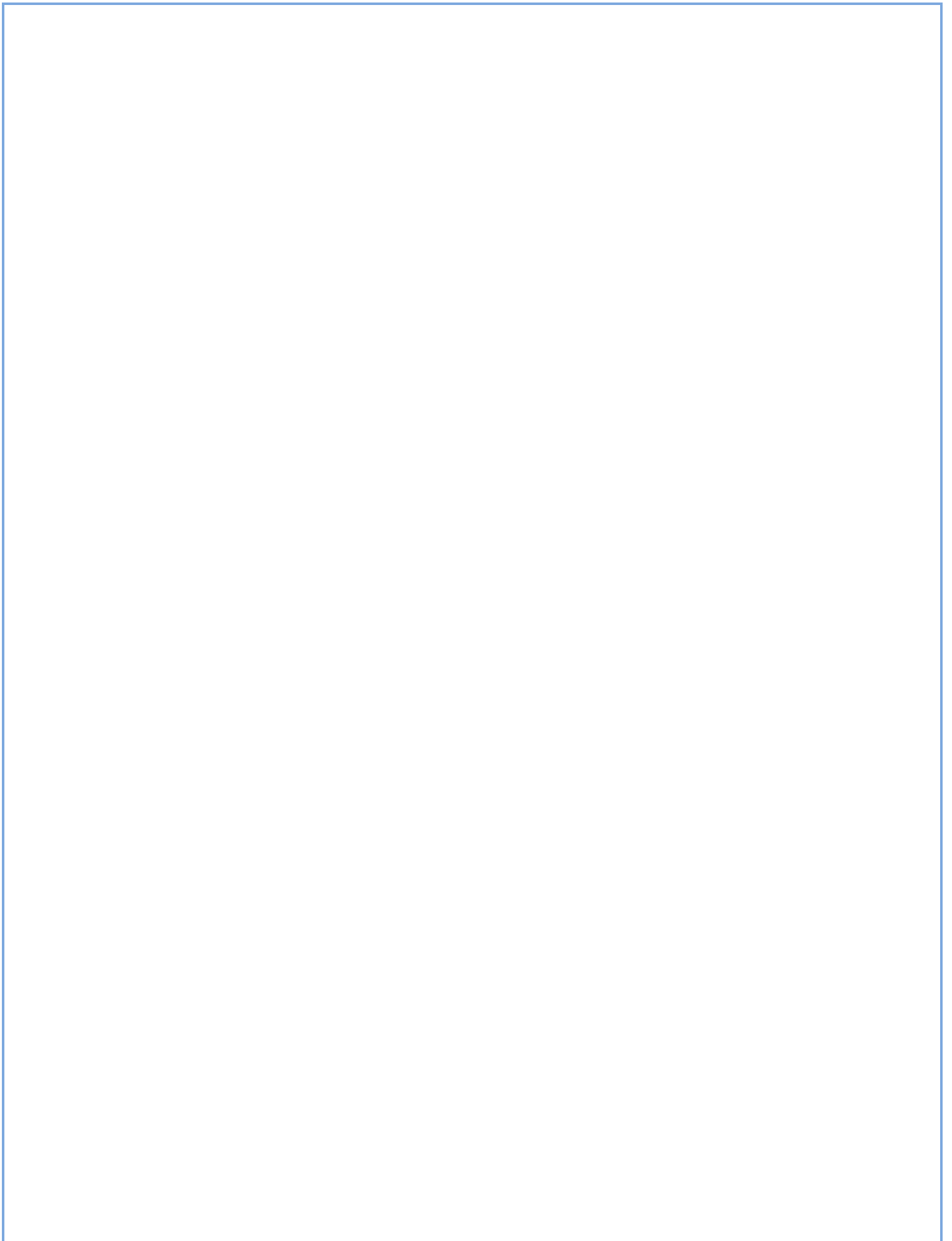
Tips: det finns ett finskt sillmärke i butiken som är uppkallad efter havsguden.

Havsguden har på sillburken ett spjut i handen med tre uddar.

En urgammal fiskemetod är att i grunt vatten fånga fisk med ett sådant spjut. Vet ni vad spjutet har för namn?

Bild: Esa Vuollet

Fråga:

För våra förfäder som levde vid vatten var sjöfågeljakten viktig. De samlade också in ägg. Idag får människan inte samla in ägg.

Däremot finns det en däggdjursart som gör stor skada för våra sjöfågelbestånd genom att äta mycket fågelägg längs med stränderna. Den har inte funnits i längre än 100 år i Finland. Vilken?

Hur går man tillväga så att stammen av denna däggdjursart inte blir för stor?

Påståenden om allemansrätt och fiske

- Vem som helst får meta och pilka i våra vattendrag under alla årstider (S)
- Man får gå över privata gårdsplaner vid en strand (F)
- Man måste ha fiskekort för att fiska med kastspö om man är under 18 år (F)
- På isen får man röra sig fritt utan vattenägarens lov bara man inte stör fåglar och fiske (S)
- Man får ta i land på öar och holmar närsomhelst under året (F)
- Man skall respektera fåglarnas häckningstider då man besöker fågelsjöar och – skär (S)
- Om man blir hungrig när man fiskar får man tända en eld på strandklipporna för att laga mat (F)
- Du får bryta av kvistar från träd för att laga upp en liten eld (F)
- Du får plocka torrt ris från marken för att laga upp en liten eld (S)
- Den som fiskar med nät måste alltid skaffa sig tillstånd till detta av vattenägaren (S)
- Jakt på sjöfågel idag hör till allemansrätten (F)
- Fridlysta fåglar får man jaga vid speciella jakttider (F)
- Hundar måste vara kopplade då de är utanför egna gårdsplanen (S)
- På områden där markägaren eller jakträttsinnehavaren gett tillstånd får hundar gå lösa (S)
- Nedskräpning innebär också att hälla ut vätskor (S)
- Du kan bra lägga din båt vid någon annans brygga bara du ror (F)
- Fiskevårdsavgiften går till staten (S)
- Du kan bra fiska hur stora fiskar som helst (F)
- Det är bara yrkesfiskare som får sälja fisk (S)
- Du tar bara den mängd fisk du kan äta som färsk (S)
- Det är helt ok att fiska vilka arter som helst (F)

Berättelsen om Östersjön

Havet Östersjön böljade fram och tillbaka och kände sig riktigt friskt. Havet var så klart att man kunde se ända ner till botten om man tittade ner en bit utanför de bergiga stränderna. På de hårda bottenarna vajade blåstången av och an. Men det blev nya tider uppe på land. Människorna blev allt fler och från deras åkrar och bilar och toaletter rann och regnade det ner både det ena och det andra rakt ut i havet. Vårt hav började känna sig illa till mods. Men livet frodades trots allt. På stenar och berg på havets botten blev det bara grönare. Algen grönslick på varje sten. Inte en ren sten så långt ögat kunde nå. (Stenarna släpper taget).

Havet blev allt grumligare i sin blick. Havets vackra skogar skymdes som i en dimma. Solljuset nådde inte blåstångens rödbruna blad och äggen hittade inte fram till en enda ren sten. Halkig var grönslicket och äggen försvann i mörkret. Inga nya blåstångsplantor växte mera och de gamla med sitt grönslicksskägg bleknade, krokade och förföll. (Blåstången släpper taget).

Blåstångsskogens urinvånare, tångmärlorna, flydde till den moderna grönslicksskogen. Allt verkade till en början bra, men när vintern kom... Grönslick är ingen åretruntbostad, snarare en sommarstuga. Det gröna försvann med solen och hela slickskogen var till slut borta. Tångmärlorna blev hemlösa och drev mest omkring. (Tångmärlorna släpper taget).

När abborrarna skulle på middag var både restaurangen och maten som bortblåsta. De hungriga abborrarna blev allt blekare om nosen och blodssockret var ända nere vid stjärtfenan när gäddan dök upp. De hade inte en chans. (Abborrarna släpper taget).

Gäddan blev lycklig ett tag, men när det var dags för nästa skrovsmål hade huvudrätten försvunnit. Det ända som bjöds var grönslick, småspigg och vassbuk. Inget för en gädda alltså. (Gäddorna släpper taget).

Där står de ivriga fiskarna kvar och det finns ingen fisk att fiska, åtminstone ingen rovfisk! Det är svårt att överhuvudtaget hålla i tyget och havet mår väldigt dåligt.

Havet grät av sorg över allt elände och fick till slut söka hjälp hos en marinpsykolog. Med rådet; vänd dig till alla barn och ungdomar som har möjlighet att påverka och som bestämmer hur vår framtid ser ut. Då tändes åter hoppet hos vårt hav och havet tänkte att ingenting är omöjligt.

Ni ungdomar får aldrig släppa taget om havet och våra sjöar!